

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Til Minde om
Susanne Mathilde Krarup, f. Tang,
og hendes Begravelse

i Kjøbenhavn den 2den Oktober 1899.

Frederiksberg.
Trykt hos Lazarus' Efterslgt., Kjøbenhavn V.
1899.

En Sjæl her i Støvhytten boede,
En Sjæl, som paa Frelseren troede,
Som længtes med Haab mod det Høje
Med Gud og hans Glæde for Dje.

For det mulige Tilfældes Skyld, at disse Blade skulde komme Nogen for Øje udenfor de Nærmeistes Kredts, hidfattes der her nogle af de Oplysninger, som i de aftrykte Taler forudsattes at være kendte for Tilhørerne:

Den dyrebare Kvinde, hvis Navn findes paa Titelbladet her foran, blev født d. 24. Juni, St. Hansdag, 1805 paa den skønne gamle Herregaard Nørre Vosborg ved Storaagens Udløb i Nisjum Fjord. Hun var den yngste af de 5 Børn i Ægteskabet mellem Gaardens Besidder, Gods-ejer, Kammerraad, Ex. jur. og Student Niels Kiaer Tang (f. 1767 $\frac{2}{8}$), og hans Hustru Marie Cathrine Meinert (f. 1776 $\frac{16}{11}$, † $\frac{22}{2}$ 1855). Han igjen var eneste Barn af en dengang bekjendt Rigmand, Kjøbmand Peder Tang i Ringkjøbing, der drev en stor og indbringende Udførelses-Forretning af jydsk Fedekvæg ad Søvejen til Holland. Han blev gift med en Ætling af Hans Tausen, men var selv født som stavnsbunden Bondesøn paa Gaarden Nør-Tang under dette samme Vosborg Gods, som han siden selv kjøbte for saaledes at sætte Sønnen i Vej. Denne Søn, ovennævnte N. K. Tang, har imidlertid paa et skrøbeligt Helbred og døde allerede 1814 $\frac{19}{8}$.

Enken giftede sig igjen d. $\frac{4}{8}$ 1816 med Dr. theol. Conrad Daniel Roefoed, Stiftsprovit og senere Biskop i Ribe, men allerede dengang fungerende som saadan under en Forgængers Sygdom. Var nu end denne Stiffader i Birkeligheden en Mand af et godt Hjerte, blev Stifførnenes Forhold dog et ganske andet end forhen. Paa den ene Side blev den fædrene Gjendom Gjenstand for nye Styrelses-Principer, idet bl. A. Godset bortsolgtes, og Stiffaderens ulykkelige Pengeforhold gjorde dybe Staar i den Tangste Velstand. Paa den anden Side overførtes Familien nu til Ribe, hvor Børnene kom i gode Skoler, forsaavidt de ikke allerede var deri, og hvor nu altsaa den lille Mathilde modtog dannende Paavirkninger for hele Livet ved Omgang med sine Skole-Kamme-

rater og med den udmærkede Bestyrerinde, Frøken Schrøder, der gjennem et prøvet Liv havde opnaaet i en afskriftet Tid at bevare Gudsdomsgnisten til Held for sig selv og Andre.

Medens hun nu saaledes gik frem i Alder og Udvikling, modnedes hun til en yndig, kvik og indtagende ung Pige, der havde Lejlighed til at gjøre Lykke i et rigt Selskabsliv i Stiffaderens mere fremtrædende Familie. Livet her var dog ikke af den Art, at det kunde tilfredsstille de dybere Længsler hos den unge Kvinde, og selv var hun ikke tvivlraadig om Svaret, da den nye Præst i Naur Ove Krarup (f. 1799 ^{19/12}) d. 5. Dec. 1825 bad hende om at blive sin Hustru, — om end Familiens fine Portion ikke var fri for at trække paa Skuldrene og at tale om „Mesalliance“.

Medhold fandt hun dog ogsaa, og navnlig hos Farfaderen, der døde kort efter, d. ^{18/6} 1826 (f. 1737). Den store Rigdom var da paa Grund af Statsbankerotten og de dermed forbundne Ulykker svunden ind til et beskedent Omfang. Dog var det efter Tidens og Egnens Forhold et Par velstaaende Præstefolk, der fra d. ^{6/6} 1826 tog Bolig i den statsfæls Præstegaard paa Heden. Og begge de unge Folk tog fat med friske Kræfter og en alvorlig Beslutning, saa at der lidt efter lidt skabtes et smukt og velordnet Hjem derude, vel med tarvelige Bygninger, men med Hygge indenfor Væggene, og med veldrevne Marker og lune Haveanlæg udenfor Vinduerne.

Moderen, der atter blev Enke 1831, boede som sagt paa det nærliggende Vosborg og havde sin store Glæde af Omgangen med denne sin Datter og hendes Husbond. Saaledes kom det jo naturligt, at det lille Naur 1837 ombyttedes med det dog noget større Ulfborg, i hvilket Sogn Vosborg ligger. I Naur var der bleven født Ugteparret Børnene:

Niels Tang K. (f. ^{15/4} 1827, Cand. th., Adjunkt og Bibliothekar i Flensborg, † ^{18/2} 1862, * ^{14/6} 1859 Emma Meinert, har efterladt sig 2 Børn, 1 Barnebarn),

Marie Kirstine K. (f. ^{3/10} 1828, * 1848 ^{22/6}, Pastor F. C. C. Harboe i Fjatrung [† ^{6/6} 1869], har 7 Børn, 7 Børnebørn),

Christian K. (f. 1830 ^{30/6}, Ingenieur, Lieutn. i Linien, Landinsp., † ^{16/6} 1859),

Conrad Daniel Roefoed K. (f. ^{19/11} 1832, † ^{13/3} 1834),

- Nikolaj Lure K. (f. $12\frac{1}{2}$ 1835, Sognepræst i Moseby p. Falster, * $16\frac{1}{12}$ 1866 Emilie Frost, har 11 Børn, 2 Børnebørn),
- Peter Christian Ewald K. (f. $7\frac{1}{3}$ 1837, Landbrugs-Ingenieur, * $18\frac{1}{1}$ 1870 Carol. Schousboe, har 6 Børn, 1 Barnebarn),
og under Opholdet i Ulfborg kom dertil:
- Lucie Christine K. (f. $20\frac{1}{5}$ 1839, * $22\frac{1}{5}$ 1863 Adj. Ferd. Wulsten i Flensborg [† $22\frac{1}{1}$ 1867], har 2 Børn),
- Janus Frederik K. (f. $6\frac{1}{3}$ 1841, Cand. mag., Registrator i Geh. Arkivet til $1\frac{1}{4}$ 1889),
- Mamma Henriette Anna Elisabeth K. (f. $3\frac{1}{4}$ 1842, * $30\frac{1}{10}$ 1874 Museums-Insp. Dr. Fr. Meinert),
- Selene Konstance K. (f. $15\frac{1}{3}$ 1844, † $13\frac{1}{12}$ 1869) og
- Theodor Sophus K. (f. $14\frac{1}{3}$ 1851, Læge i Biksø, * $29\frac{1}{6}$ 1886 Margr. Rønneftad, har 5 Børn),

Hele denne store Flok søgte altsaa den anselige Ulfborg Præstegaard og lagde i mere end almindelig Grad Vefslag paa de hjærlige Forældres Omhu. Faderens livlige Begavelse, mange Interesser, frugtbare Initiativ og elskelige Personlighed gjorde ham til en unndværlig Støtte for ethvert Fremfærd i det forsømte Vestjylland, saa at der fra alle Sider kaldtes paa hans ledende og ordnende Haand. Han udnævntes til Provst og Ridder, blev Formand for Egnens landøkonomiske Selskab, stillede sig i Spidsen for de første større Engvanding-Foretagender derovre, oprettede et større Læsefælleskab, blev Medlem af Amts- og Skoleraad o. m. m., og alt dette samtidigt med, at han arbejdede sin Præstegaard op til et Mønsterbrug og virkede nidkjært og ivrigt i sin Menighed som den sande Kristen, han først og fremmest var. Et umaadelig virksomt Liv itraaledes da ud fra Ulfborg gennem Trekloveret: Ove Krarup, hans Svoger Ewald Tang til Borborg og hans Nabo Ole Kirke, til Fremme af alt Godt for Land og Folk.

Men den udadgaaende Virksomhed krævede tillige et saadant Arbejde i Huset og udenfor, at en større Del af Slidet og Ansvar for Børnenes Opdragelse end just almindeligt faldt i Moderens Lod. Og heri var hun sin Mand i Mand og Sandhed en trofast Medarbejder. Der var her ikke Tale om den strenge Tugt og knap om Kys og Klap, men desmere om Exemples Magt og om hjærlig Vejledning. Og idet da Børnene voksede op, bestedne, men frimodige, saa de over sig en Kjærlighed, stærkere end

Døden, og følte sig omgivne af en Dygtighed, hvis Spor lyste frem fra alle Sider. Som den omhyggelige Husmoder, hvis Nje var allevegne og hvis Haand lagde Snor paa Snor i Livets Væv, saa de deres Moder elektrifere sit Lyende som Faderen sit, saa det i Tro og Tillid til sit Herfskab udrettede det Utrolige. Saa gif de Ulsborg Præstefolks Ry og Rygte viden om, og hos Børnene voksede Kjarligheden sammen med Beundringen og dannede en Autoritetens Magt, der gjennem den lange Narrække har vist sin Kraft under Livets Fristelser og dets Prøvelser. Thi da især gjenkalbes Mindet om det uendelige Arbejde med det store Hus, Bævning og Farvning, Slagtning, Lysenes Støvning, Hjælpsomheden og Haandsrækningerne til Fattige og Syge, kloge Raad til de Fremstræbende eller Betrængte, og da ser man for sig den stille Hvilestund, da Børnene i luttende Kredts indfuge Slægtens og Stedets gamle Sagn; men over alt det andet høres Faderens uselvifste Lovprisning af Evangeliets tvingende Kraft, medens hans eget Ansigt straalte som Engelens Afsyn.

Medens Aarene altsaa saaledes gled hen i Nøjsomhed og Tilfredshed, frembrød det mægtige 1848 med den dybe Vækkelse af Folket. Vel laa man derovre langt borte fra Begivenhederne, men Vækkelsens Uro naaede til de yderste Grændser. Den næstældste Søn, Christian, var da allerede i selvstændig Stilling som en søgt Anlægs-Ingenieur for Overrislinger o. desl. og raadede i sin unge Alder over en talrig Arbejdsstyrke. Da kom Krigen, og Kaldet lød til ham om at tilbyde Fædrelandet sin Arm og sit Liv. Han alev altsaa Frivillig og deltog med Hæder i alle tre Krigsaar, saa at han blev Officer; men for Moderen begyndte der en Tid af Vængstelse, som mødte stor og forstaaende Medfølelse, men i sig selv var en saare pinefuld Følelse. Endnu til det Sidste omtalte hun de angstfulde Nætter, naar et Sammenstød ventedes, da saa hendes trofaste Johanne Marie af egen redebøn Willie laa vaagen i sin Seng for at fare ud, naar den ridende Post kom forbi, og da snappe Tassen fra ham og bringe det ventede Brev ind til sin Frues Leje.

Hvor godt nu end Livet formede sig hævore, blev det dog af Hensyn til de mange Børns Uddannelse nødvendigt at søge et større Kald, og 1852 udnævntes Provst Krarup til Præst i Flødstrup og Ullerslev i Thy. Med stor gjensidig Smerte skiltes man fra det gamle Sted,

hvortil saa mange Baand binde det hele Hus den Dag idag; men for Jngen faldt Adskillelsen saa tung som for Husets Frue, der da heller ikke saa let som Mand og Børn formaade at slaa Rod i det nye Hjem.

Dg dog var dette en yndig Plet, ikke just særlig naturskjønt, men som et Afbillede af Fred og Glæde. De jævnt bølgende frugtbare Marker begrændsedes af store Skove og prydedes med Smaalunde, Jorden dyrkedes som en Have, indhegnet af de blomstrende Gjerder, og Landet var befolket af muntre, milde, glade og dygtige Menneſter. Men Begyndelsen var svær nok, idet navnlig den gamle Præſtegaard allerede var begyndt at falde om, saa at der ſtrax maatte tages fat paa Byggeriet.

Herved blev det Husfruens Aaræjde at lægge Plan til og ordne Stuehuset, og Bærket kom til at prise sin Meſter. Det mindede ikke om en ſtatelig Herregaard eller en prunkende Villa, end mindre om en brovtende Bondegaard eller om et tillukket Kloſter; men fordringsløst og laft laa der, nydeligt og prydeligt, paa ſine vidtſtrakte Plainer, overſtyggede af de bredkronede Frugttræer. Mellem Haven og Kirkegaarden løber Landevejen og fra den ſer man frit ud over og ind i Præſtiens Hjem, hvor der Intet lader ſig ſkjule og heller Intet ſkulde være at ſkjule.

Det Hele var at ſe paa ſom Scenen for en Idyl eller ſom et lykkeligt Hjem for glade Menneſter. Dg ſaaledes var det i Virkeligheden; men Slangen lurede i Græsſet og Ormen gnavede i Frugten.

Egentlig for første Gang opnaaede nemlig nu Provſt Krarup den Sykke for en begejſtret Landmand at dyrke en Jord, der med rige Renter gjenbetalte den Omſorg, der ydedes den. Naar man da leſte om de nye Metoder i Avlsbruget fra Skotland, hvor koſtbare Ledninger trykkede Vandet ud i Marken, og naar man derhos mindedes de Underværker, Overriſlingen kunde fremkalde paa de jydſke Sandflader, ſaa ſkimtede Djet i det Fjerne uanebe Muligheder for den danſke Jord og dens Dyrkere. Formentlig gjaldt det her kun om et Ekſempel, og da ingen anden vilde, hvem var da nærmere end Planens Ophavsmand til at ſætte den i Værk? I ſin Søn, Lieutenanten, havde han den rette Mand til at gjennemføre Tanken; her maatte Betænklichkeiten med Gen-

fyn til eget Belvære og Risiko intet gjælde, — og saa begyndte det vældige Arbejde, medens de Nærmeste saa til med bange Anelser.

Da brød Ulykkerne ind. De kostbare Materialer maatte indkjøbes, før Laan kunde opnaaes; dog Løfter og Opmuntringer gav Haabet Binger. Men saa udbrød der en vældig Pengekrise 1857 over hele Verden og pustede Løfter og Udsigter bort som Spindelvæv; men Penge maatte der skaffes tilveje, og de tilvejebragtes ved Kjobmandslaan mod svimlende Renter. Sikkerhed maatte stilles, men Kavtion var ikke dengang tit at opdrive, saa alene Livsforjåkringer mod tusfende Præmier kunde tilbydes og (vanskeligt nok) antages. Saa blev Sønnen, der ledede Anlægget, rammet af en Blodstyrning og var fra nu af en dødsmerket Mand. Han, der saa nylig havde overtaet Krigens Farer, var vokset Moderens Hjerte saa inderlig nær, og nu fik hun Lejlighed — en sorgelig Lejlighed — til at lægge sin Kjerlighed for Dagen ved at pleje og opmuntre den haabløst Syge, indtil Døden bortkaldte ham d. $15/8$ 1859. Men endnu varede den uendelige Kamp ved; 3 tørre Sommer udtørrede selv Undergrundens Rilder, mens Arbejdet krævede nye og nye Dire. Det var en Mærkedag, da Familiens Stolthed, Moderens 6 mægtige Sølvhøstager og Kandelabre, maatte sælges men de var hverken det første eller det største smertelige Tab. Moderen slap sin særlige Indtægt af Mælkeriet, Faderen opgav at holde Kapellan mere, og Børnene følte Nødens Tryk og hjælp, hvor de kunde, med Arbejde og Besparelser; men Alt forgjæves. Da pludseligt slog Døden atter ned d. $18/2$ 1862 og bortkaldte den ældste Søn, en herlig Mand og kjerlig Broder, Adjunkt og Bibliothekar i Flensborg, fra hans unge Hustru og 2 smaa Børn. Kun Lønkamrets Trøst holdt endnu den trætte Fader oppe; men d. $19/6$ i samme Aar segnede ogsaa han.

Da sad hans Enke tilbage med 5 uforsørgede Børn og med tomme Hænder. Alt, Dyrt og Kinge, maatte sælges, for at Creditorerne kunde faa hver sit. Hjemmet, kjøbt saa dyrt og elsket saa dybt, blev spredt for alle Vinde; men et nyt Hjem maatte grundlægges. De ældste, en Datter og en Søn, af de 5 Efterladte fandt vel hver sin Forsørgelse; men med 2 unge Piger og en Søn, der nu først skulde begynde paa Skolen, brød Moderen op 1863 for i Kjøbenhavn at søge sig et blivende Sted.

Helt tomhændet rejste man dog ikke bort, da den trofaste Menighed havde til Bedste for de Bortdragende indkjøbt paa Auktionen det nød-

vendigste Bohave og de dyrebare Mindegaver fra de gamle Benner i Jylland. Med hjære Slægtninges og Benners Bistand indrettedes der altsaa i Efteraaret 1863 et lille Hjem i Ewaldsgade paa Nørrebro, hvor nu Livet førtes videre i trange Kaar. Her gjaldt det om at finde sig til Rette med de begrændsede Midler, som Pension med Overlevelsesrente o. s. v. yde, og Forsøget lykkedes. Men det var en vanskelig og brydsom Tid, som det længe derefter viste sig, da Husmoderens ellers saa sikre Hufommelse opdagedes at slaa fejl, naar Talen faldt hen paa Begivenhederne fra 1864. Og netop i dette Aars Ulykker havde hun dog forsaavidt taget sin rigelige Andel, som hendes ene Svigerføn hørte til de fra Slesvig fordrevne Embedsmænd, og to af hendes Sønner gav Møde som Frivillige til Hæren, om end kun den ene kom til at deltage i Kampen.

Men Forsøget paa at slaa sig igjennem lykkedes som sagt, og den lille Lejlighed ombyttedes med en større. Snart faldt Livet igjen ind i tiltalende Former; Moderen fandt sig sin Plads under Provst (Biskop) Fogs Prædikestol, Døtrene arbejdede og udviklede sig til herlige Piger med Anlæg for Musik, Sang o. a. m., og Huset begyndte at aabne sig for de Unges Benner, som her fandt Liv og Lyst i usfyldig Glæde.

Fra 1867 optoges ogsaa den næst yngste Søn i Huset, medens han hidtil paa et Kollegium havde fuldført sin Examinens-Prøvelse. Men da kom der et nyt og bedøvende Slag, idet den yngste Datter, en ung og yndig Pige med den dejligste Sangstemme, uventet bortkaldtes d. 13. Dec. 1869. Slaget var knusende og Sorgen var stor; men Trøst lod sig finde og blev funden, — dog først gjennem Kamp og Sejr.

Men ogsaa paa glædeligere Maade indsnævredes den lille Kreds. Den tilbageblevne Datter ægtede sin Fætter Dr. Fr. Meinert, nu Museums-Inspektør, men skiltes ikke derfor fra Hjemmet. Oprindelig Nabo, siden længere fjernet, vedblev hun i Lydighed mod sit trofaste Hjerter hver eneste Dag at glæde sin Moder med Besøg, der var denne som Lys og Glæde. Den yngste Broder Theodor var imidlertid bleven sær-
dig med sine Studeringer, og nedfattede sig 1881 som Læge i Wiksø nær ved Kjøbenhavn. Et lykkeligt Ægteskab og prægtige Smaa børn traf endnu en Gang imellem den gamle Bedstemoder ud til glade Besøg paa Landet.

Men hvor fornøjelige disse smaa Udflugter end var, maatte de dog

opgives i de senere Aar. Da sad hun ene hjemme med sin næst yngste Søn, og sin Pige, den rare Lovise, der gennem 18 lange Aar stod hende kjærligt bi. Og de kunde saa vel sammen, den Moder og den Søn, sælles som de var om Minder og Haab, om aandelige Interesser og om Livet i Gud. I spøgefuld og alvorlig Tale gik Dagen hen, ethvert historisk Emne fængslede Interessen, saa aldrig manglede Samtalen Stof, men altid øgedes Kjærligheden. Aarenes Krone blev altid ærverdiggere, og den kjære Moder hædredes som en talrig Efterflægts fejrede Midtpunkt.

Men som Aarene gik, indfandt der sig baade Glæder og Sorger; men det er ikke her Pladsen til at gjengive Familiens Historie. Kun den ene Ting skal omtales, at da en ny Lov 1889 ophævede det Embede, som hendes Søn og Husfælle beklædte, da saa det ud som en stor Ulykke og opfattedes vel ogsaa saaledes. Men Alt blev vendt til det Gode, ja til det Allerbedste, da derved Sønnen blev istand til stadig at være hos sin Moder, der lige aandsrift og glad frydede sig ved Samlivet. Og for ham synes de heurundne 10 Aar at være forløbne festligt, friskt og lunt som en dejlig Sommer-Søndag i Maj.

Da den kjære Moder sidste St. Hansdag fyldte sit 94de Aar, glædede hun sig endnu rask og livlig i Børnenes Selskab, Men Helbredet var dog vaklende, havde været det i det sidste Aarstid, og blev fremdeles ringere. Uden egentlige Smerter nærmede hun sig kjendeligt mod Graven og faldt mere og mere af, om end Manden stadig holdt sig livlig. Omgivet af sine Børn og af sin trofaste Lovise gik hun da i Tak og Tro ind til sin Herres Fred d. 26. Sept. 1899 Kl. 5 om Morgenen.

Død, hvor er din Braad,
 Hvad vil din Sejer sige?
 Straf var du før,
 Nu er du Dør
 For os til Himlens Rige.

Den paafølgende Mandag d. 2. Oktober foregik Begravelsen. Sørgenhøjtiden fandt Sted i det store Kapel paa Kirkegaarden ved Njorbenvaans Nørrebro, da den Afsøde havde ønsket at hvile ved Siden af den Datter, hun selv havde neblagt paa St. Johannes Kirkegaard for næsten 30 Aar siden. Duntrent 100 Kranse i Esteraarets prægtige Farver dækkede Kisten og bredte sig over Gulvet i Kapellets smukke Sal. Et talrigt Følge fyldte Rummet, da Orgelet præluderede og Mandsfængere til Musik af Organist Barfod assang de Ord af Hans Tausen (Brandt og Helweg: D. danske Psalmedigtning I.):

Lovet Christum, vor Frelser,
 Halleluja, Halleluja, Halleluja!
 (Svar:) Gud være Lov og evig Tak,
 Halleluja, Halleluja, Halleluja!

hvorefter Chor og Følge fuldttonende istemmede de Ord og Toner, som under alle Livets Omstændelser havde været den Afsødes Hjertetrøst, nemlig Ringos: Aldrig er jeg uden Vaade, aldrig dog foruden Naade. Derpaa fremtraadte Afsødes ældste Søn, Sognepræst Nikolaj Krarup fra Moseby og talte:

„Lovet være Gud og vor Herre Jesu Christi Fader, al Barmhertigheds Fader og al Trøstens Gud, som os trøster i al vor Trængsel, at vi kunne trøste dem, som ere i allehaande Trængsel, med den Trøst, hvormed vi selv blive trøstede af Gud“! (2. Kor. 1, 3—4.)

Naar jeg her ved min kjære Moders Kiste tager disse Apostelens Ord frem, er det ikke noget, som først nu falder mig ind; men mange Gange, naar jeg har været hos min Moder, ere disse Ord faldne mig paa Sinde. Det har stadig været mig trøsteligt at komme til hende, naar nogen Sorg eller Bekymring trykkede mig, og jeg har mærket Grunden dertil: Fordi hun selv havde Trøst fra vor Herres Jesu Kristi Fader, al Barmhertigheds Fader og al Trøstens Gud. Derfor kunde hun trøste med den Trøst, hvormed hun selv blev trøstet af Gud. Og denne Trøst blev hende til Del i stigende Maal gennem hendes Trængsler. Jeg mindes den Tid, da hun havde vanskeligt ved at tilegne sig Trøsten, idet hun bar paa en stille Sorg over den Søn, hun havde mi-

stet i hans spæde Aar, og ikke vilde lade sig trøste fuldt ud. Trøsten havde hun med sin kjære Mand, vor elskede Fader, fundet i Guds Naades Ord ved vor Frelser; men eet er det dog at staae svag og stridende for ret at tage imod Trøsten, et andet fuldt at have modtaget den. Lykkeligt at have fuld Trøst, men underlige ere de Veje, ad hvilke al Barmhertigheds Fader fører dertil — gennem Trængsler. — Hun blev flyttet fra den Egn, hvor hendes Barndoms Bugge stod, og skjøndt det skulde være til det bedre, og hun kom til et Sted, hvor hun blev mødt med Venlighed, og hvor der var meget at glæde sig over, var det dog, som om hun ikke rigtig kunde slaae Rod og finde sig ganske hjemme i de nye Forhold, hvor ellers vi andre fandt os let til Rette. Tryk paa forskjellig Maade kom til, og saa kom der en Række smertelige Dødsfald. Hun, som en Gang havde sagt: Vor Herre maa lægge paa mig, hvad han vil, men rører han ved mine Børn, det kan jeg ikke taale, maatte erfare, at ogsaa det kunde hun med Barmhertighedens Faders Hjælp taale, ja derigjennem ret lære ham at kjende som al Trøstens Gud. Tungt var det for hende at se sin kraftige nærtelbste Søn langsomt bukke under for Sygdom naaget al hendes kjærlige Pleje, tungt at modtage det overraskende Sørgebudskab om hendes ældste Sønns Død, og tungt især, da hendes hjertenselskede Mand gik bort. Men underligt, som Trøsten for hver Gang blev kraftigere, blev søgt og funden ved Guds Naades Ord, saa at en, som var Vidne dertil, udbrod: De har sikkert fundet Trøsten af den rette Kilde.

Ikke underligt dog, at der atter maatte kæmpes for Trøsten, da hun som nebbøjet fattig Enke kom her til Byen og foruden andre Tryk maatte opleve en Række Dødsfald, sine to ældste Døtres Mænds og endelig sin kjære yngste Datters. Men vi have set, hvorledes hun vandt frem, til hendes Ansigt, Ord og al Omgjængelse vidnede om, at hun havde fundet den fulde Trøst med Frimodighed og Glæde i Guds Naade. Trin for Trin var hun ført frem med Trøst i Trængsler, saa hun kunde trøste med den Trøst, hvormed hun selv var bleven trøstet af Gud.

Ja vor kjære elskede Moder! Jeg har set hende færdes med fire Slægtled, ja tildels med fem. Jeg mindes grant hendes kjærlige Omgjængelse med hendes kjære Moder, vor kjære Grandmamma, har set dem vandre over Marken, den ene til den anden, og mødes med den inderlige Kjærligheds Glæde, har selv mangfoldige Gange gaaet Bud

dem imellem. Jeg forstod derfor saa godt, naar hun senere sagde til mig; Det er saa godt at komme til sin Moder; der veed man for vist, man er saa hjertelig velkommen. Jeg har set hende omgaaes i inderlig, trofast Kjærlighed med hendes Egtemand, vor kjære Fader, som en ædel og dygtig Hustru, „der gjorde ham godt og intet ondt alle hans Livs Dage,“ og som han skjønnede paa som den, der efter den gamle Bismands Ord „er langt mere værd end Perler.“ Jeg mindes, hvorledes hun, da han laa død paa Lejet, talte om deres Ungdoms Dage, om hvor god og brav og ustyldig han var, og hvorledes han aabnede hendes Øjne for Guds Naades Ord. Og jeg har set, hvorledes Sognefolk, Slægt, Venner og Bekjendte vare glade ved hende.

Og vi Søffende, hvilken kjær og elskelig Moder have vi dog havt. Hvor sørgede hun dog omhyggelig for os i vor Barndoms og Ungdoms Tid. Vor Glæde var hendes Glæde, vor Sorg hendes Sorg, og saaledes er det jo blevet ved, til hun nu i sin høje Alderdom har lukket sine Øjne. Og hvor megen Kjærlighed har hun ikke vist mod sine Børnebørn. At komme til Bedstemoder har jo altid for dem været noget af det bedste, de vidste af. Og nu paa hendes gamle Dage var hun glad ved sine Børnebørns Børn.

Lovet være da Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader for den Moder, vi have havt! Hvor var hendes Kjærlighed os dyrebar. Tak, fordi vi fik Lov til at beholde hende saa længe og nu med Tak kunne samles her om hendes Riste. Altid var det tungt at skilles fra hende, kjært at se hende igjen. Tungt ogsaa nu at skilles fra hende, skjøndt vi kunde mærke, at hendes Sanjer vare ved at sløves og hendes Aand syntes at svækkes, og vi derfor maae sige, at hun kaldtes bort i en god Tid. Lovet være da Gud, fordi vi følge hende til Jorden med Opstandelsens visse Haab. Gud samle os atter for evigt med salig Glæde for aldrig at skilles.

Tak til alle dem, der have vor Moder kjær, og især til Dig, vor kjære Broder, der blev hos hende, da vi andre droge hver til sit, og har været for hende ikke blot en elskelig Søn, men været om hende som den, der fuldt erstattede en Datter. Guds Velsignelse være med Dig derfor nu og i al Evighed! Amen.

Derpaa talte hendes Søsterføn, Pastor emer. Alfred Meinert:

Det var en stor Forandring for min kjære Tante, da hun som ung Hustru ombyttede Livet paa den store Herregaard, hvor hun var født og opdraget, med Opholdet i den tarvelige og lave Præstegaard paa Heden. Ja, hun har selv fortalt mig det, hvor underligt det var for hende, naar hun i Skumringen kunde staae i sin Stue og i sin Ensomhed, naar Manden var ude, stue ud over den sorte, triste Lyngheide. Men faa gav hun sig Gud i Vold og tog sin Gjerning op med Kraft og Dygtighed i hele dens Omfang og faa blev hun det, hun var: en trofast Hustru for sin Ungdoms Brudgom, hvem hun havde givet sit Hjerter i fuld Hengivenhed, en indsigtfuld og dygtig Huusmoder til at styre Hjemmet og en søm og trofast Moder mod sine Børn. Ja, hvilken større Kjærlighed gives der end en Moders Kjærlighed, — naar Skriften i nogen Maade vil gjøre Guds Kjærlighed til den faldne Menneflægt begribelig for os, da nævner den den inderlige, ovoffrende og taalmodige Moderkjærlighed som dens svage Afglands. Og hvor elskede hun sine kjære Børn lige til det sidste, — hun levede for dem og hengav sig for dem, plejede dem og hyggede om dem i aldrig formindsket Trofasthed. Men Børnene, da de vare smaa og da de bleve store, hvor elskede de hende igjen, — de jaee op til hende, de ærede hende og de troede paa hende. Ja, saaledes gjorde de og saaledes gjøre de i denne Time og saaledes ville de vedblive at gjøre alle Dage.

Hvorfor siige vi dog om vore kjære Afdøde, at vi elskede dem, som om det var noget forbigaengent; nej, vi elste dem, og er det just ikke den dybeste og renefle Kjærlighed, den, hvori vi ogsaa her i Jordelivet ere knyttede til dem, ære dem og eje dem i Mindet og i Haabet?

Det var gode Dage og i det Hele lykkelige Dage, hun levede med Huusbond og Børn i stille og indholdsrig Virksomhed i de to jydste Præstegaarde. Og det var ogsaa en lys og glad Tid, den første Tid ovre i Fyen. Ja, jeg veed det, thi jeg har selv havt den Glæde at leve de fire lykkeligste Aar af mine mange Præsteaar derovre, idet jeg som min kjære Onkels Medhjælper i Embedet boede i dette Hjem. Ja, rolige og skjønne Dage var det, men bedst var det dog, naar den milde Huusbond kom fra sin Gjerning og tog Plads iblandt os; hvor talede han dog kjærligt, hvor domte han dog mildt, han, min elskelige Præst,

om hvem Formandens Enkes Dom var: „lutter Hjerte, ja lutter Hjerte.“ Men saa traf en mørk Sky op. Den næstældste Søn stod i sin feireste Manddom, begavet og ædel, dygtig og med vidtomfattende Planer — da kom Slaget. Jeg mindes det grant, jeg kan see det for mit indre Øie, hvorledes han en Dag, hjemkommen fra sin Gjerning paa Marken, stod i Stuen saa yng, saa syg, støttet til sin Moder. Han var grebet af en langsomt tærende Sygdom, der lidt efter lidt nedbrød hans Kraft. Men hans Moder var stadig om ham og hos ham, hun holdt ud med ham uden at trættes, pleiede ham ved Dag og Nat, vaagede over ham, sad ved hans Side og tørrede Sveden af hans Pande, trøstede ham og talte hjærlig til ham. Skridt for Skridt kjæmpede hun med Sygdommen, ja kjæmpede med Gud i Bønnen om at maatte beholde ham, indtil hin lyse Sommernat, da han med sin Haand i hendes fagte henslumrede. Saa reiste hun sig, inderlig bedrøvet, faaret dybt i Sjælen. Men hun talede ikke meget om den kjære Afdøde, hun samtalede ikke med andre om sin Sorg, men bar den stille hos sig selv og i Gud. Ja, i det Hele, den gamle Slægt, der levede før os, der nu ere gamle, den holdt ikke af at bære sine inderste Følgeser frem; den skulte dem hellere. Hvad der dybest og inderligst bevægede den, dens Gudsforhold, Livet i Bøn og Dmgang med Herren, det levede den for sig selv i Sjælens lønlige Værelse, og saaledes gjorde hun ogsaa dengang. Og saaledes gjorde hun, da Trængslerne vedbleve, da Slagene kom, det ene efter det andet i hurtig Følge — hun mistede i saa Nar sin ældste Søn, sin velsignede Huusbond og en voren elskelig Datter. Ja, visstelig det var Trængslens Dage, Slagene ramte haardt og knusende, men hun søgte ind i Stilhed og der tilkjæmpede hun sig Hengivenhed i Guds Villie — saa kom hun til Ro og Hvile.

Det kan jo see, at der kan komme Fred i Naturen mod Aften efter en Dag med Storm og Regn. Saa gif det med vor kjære Afdøde — hendes Livsaften blev stille og hendes Livsfol gif ned med en stjern Aftenrøde. Da levede hun her i Byen i sine Kjæres Kredse, agtet, æret og elsket som en talrig Slægts Moder og Bedstemoder. Hvor var hun dog glad ved dem og hvor vare de glade ved hende, hvor venligt bleve de dog modtagne og hvor gjerne kom de igjen, som besøgte hende, ogsaa langveis fra. Og hvor bare vi hende paa Hænderne, ærende hende og elskende hende som vor Slægts ældste Medlem, den sidste af den gamle

Slægt. Og saa laae hun tilfids paa sit Dødsleie, mæt af Dage, men dog glad ved Livet, løftet og lettet, plejet og baaret af sine Børns utrættelige Omhu og Bøn; — nu stræbte de gamle Børn, om de dog kunde noget lidet gjengjælde hende for den Kjærlighed, hun havde udvist mod dem hele Livet igjennem. Saa sov hun hen i en god Alderdom, opnaaende den høieste Alder, noget Medlem af vor Familie har naaet — hun blev over 94 Aar —, sov hen, bevarende Aandens Lys og Legemets Kraft til Enden, med Tak til Gud for al hans Naade og Tak til trofaste Venner for alt godt, sov hen, som vi sikkert haabe og bede, i Jesu Navn. Men „det er jo ei at døe, naar Livet følger med.“ Ja, Gud give os alle at døe en saadan rolig og glad Død, at det paa os maa opfyldes, som det hedder i Psalmen:

Hvo, som smile kan ad Døden,
 Ham har Himlen smilet til,
 Og som Sol i Aftenrøden
 Luffer han sit Dje mild.
 Over Christentoi i Daaben,
 Han isøres Purpurtaaben.

Amen.

Herefter blev der sunget paa den Tone: Hil Dig, Frelser og Forjoner, en lille Salme, som de Efterladte fandt paabegyndt i deres Fæder, Provst Dve Krarups sidste Optegnelser, men som fuldsført lyder saaledes:

1.
 Søde Jesus, ej Du vilde,
 At det skulde gaa mig ilde;
 Derfor Du tog Dødens Pine,
 Saa at jeg og alle Mine
 Leve maa i Evighed.

2.
 Livet gav Du os i Ordet,
 Kalder naadig ind til Bordet
 Alle dem af Dine Døbte,
 Som fra Dommen fri Du kjøbte,
 Luffed op dem Himlens Port.

3.
 Derfra toner salig Glæde,
 Her vi længes mest og græde;
 Derfra hid da slog Du Broen:
 Hjertets Suk kun, bedt i Troen, —
 Aabned den som alfar Vej.

4.
 Der har Herrens Fred vi fundet,
 Mens os Frelsen Du har vundet;
 Nu vi trodser Helveds Rænker,
 Ler ad Mammons gyldne Lænker,
 Jubler højt Halleluja!

Medens nu Orgelet (over et Halleluja-Motiv) udtonede sit Efter-spil, traadte unge Mænd, Børnebørn og Børnebørns Ægtemænd, hen til Kisten og bar den (den ret lange Vej) ud til Graven. Den ældste af samtlige Børnebørn, Sognepræst Frederik Harboe til Sorterup, traadte her frem og talte: .

Da Kvinderne Paaskemorgen kom ud til Jesu Grav for at salve hans Legeme, da fandt de der en Engel, som sagde til dem: I søge Jesus af Nazareth, han er ikke her, kom og se Stedet, hvor de lagde ham; og da saa de Stedet, hvor han var lagt, og de saa Jordeklæderne ligge sammenrullede, men selv var han der ikke. Og nu har vi jo, kære Venner, bragt vor gamle Bedstemoder — ja Moder, Bedstemoder og Oldemoder, ti hun var jo en Moder for mange Slægter — nu har vi bragt hende til det Sted, hvor vore Døde skulle hvile, og naar vi saa hercefter komme ud til Stedet, hvor vi lagde hende, og det tror jeg, at mange af os vil, alt som vi have Lejlighed; ti vi savne hende alle, hun stod som et samlende Midtpunkt i Slægten, til hvem vi alle saa op, og vi føle alle, at med hende er der bleven en Plads tom, som ingen kan fylde; derfor ville vi alle stundom med kærlige Tanker søge ud til Stedet, hvor vt lagde hende, og da ville vi sige stille og trøstelig til os selv: „her er hun ikke.“

Her hviler et Legeme gammelt og træt, saaret af Tidens Tand, men selv er hun ikke der, hendes egentlige Selv, det Selv, som lyste os imøde gennem det Legeme, vi nu har lagt til Hvile, og som netop derfor ogsaa var os saa kært, det er ikke her!

Nej, sagde Englen til Kvinderne: Jesus er ikke her, han er opstaaen, han er gaaet forud til Gallilæa, der skulle I se ham. Og saaledes sige ogsaa vi om vore Døde, som ere døde i Herren, ikke: de ere opstaaene, det ere de ikke endnu, men: de ere gaaede forud og der skulle vi se dem.

Ja Gud sse Lov! vor gamle Bedstemoder er gaaet forud, forud til det skønne stille Land under Guds Vingens Skygge, hvor de, som har stridt Striden, bue paa den store Opstaandelsesdag, og der, tænker jeg, ligger hendes Liv fra Ungdomsdagene indtil nu for hende i Herrens Lys, saa hun lærer ret at takke for alle dets Dage baade de lyse og de mørke, baade de, da hun høstede med Frydefang, og de, da hun saaede

med Graad. Hun lærer at takke for dem alle, fordi hun nu ser det klart, at de alle vare Gaver fra Gud, alle vare Kærlighedsfjnore, hvor- med Gud, al Kærligheds Fader, drog hende.

Dg saa bede vi tilsidst: Fred over det Sted, hvor hendes Legeme hviler, indtil den store Opstandelsesdag, Fred over hendes Sjæl, som gif forud, og Fred med os alle, som haade: vi skulle se hende igjen i Jesu Navn. — Amen.

Efter Jordspaakastelse og Taffigelse, medens Solen skinnede ned med Høstens milde Lys, opløstes det store Følge og fjernede sig langsomt med dvælende Haandtryk, blidt bevægede Blik og med Hjertets stille Tak til dybt savnede.

Befignet være hendes Minde.
